XXX. ÉVFOLYAM 5. SZÁM 2020.

ZeneSzó

A MAGYAR KÓRUSOK, ZENEKAROK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK SZÖVETSÉGE – KÓTA LAPJA

Isten éltesse Párkai Tanár Urat!

05_Zeneszo_B4_B1.indd 3 7/30/2020 10:03:10 PM

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA

EMBERI ERŐFORRÁS TÁMOGATÁSKEZELŐ

MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA

Nemzeti Kulturális Alap

05 Zeneszo_B4_B1.indd 2 7/30/2020 10:03:06 PM

2020 – A 5. szám tartalomjegyzéke:

Címlap: Isten éltesse Párkai Tanár Urat! — *Fotó a család engedélyével*
Hátlap: Home Office munka a Kótában és a Lantos kórusban — *Tervező: Baukó Krisztina*

Kodály és Trianon: „Ne bántsd a magyart!" (*Dr. Tóthpál József*) ..... 3-6. oldal
70. évforduló a karanténban (*Gerenday Ágnes*) ..... 6-7. oldal
Vox Humana Énekkar (*Sándor Bence*) ..... 8. oldal
A Lautitia kóruscsalád így van együtt külön (*Nemes József*) ..... 8-9. oldal
Digitális énekoktatás (*Bolesza-Váradi Andrea*) ..... 9. oldal
Koronavírus próba avagy „nincs lehetetlen, csak tehetetlen" (*B. Horváth Andrea*) ..... 10. oldal
Az online ének-zene oktatás tanulságai (*Szőnyiné Lobmayer Margit*) ..... 11-12. oldal
Kórusélet karanténban (*Heltai-Duffek Ildikó*) ..... 12. oldal
Kórus-szösszenet a karantén idején –
Az Erkel Ferenc Vegyeskar beszámolója egy kórustag tollából (*Mihály Andrea*) ..... 13. oldal
Az Újbuda Ezüstkar működése a karanténban (*Békés Gyöngyi, Gyöngyné Sávai Margit*) ..... 14-15. oldal
Margit-kerti koncertek Kaposváron (*Dr. Kerekesné Pytel Anna*) ..... 15. oldal
NépZeneSzó
Almási István: „Most jöttem Erdélyből…" (*Fehér Anikó*) ..... 16. oldal
Vox Mirabilis – nem csak kórus (*Zemlényi Katica*) ..... 17. oldal
Éneklő iskolák – 1950, 2020
70 éve indult el hazai közoktatásunkban az első ének-zenei általános iskola (*K. Udvari Katalin*) ..... 18-19. oldal

KÓTA éves beszámoló közgyűlés és szakmai nap

2020. szeptember 19., 10.00 óra
Hagyományok Háza, Halmos-Karsai terem, 1011 Budapest, Corvin tér 8.
Minden tagunkat szeretettel várjuk!

KÖSZÖNTJÜK SZÜLETÉSNAPJÁN

a 80 éves BARTALUS ILONA karnagyot ***(1940. 09. 11.)***
a 95 éves VARGA KÁROLY zenetanárt, rádióriportert ***(1925. 09. 20.)***

Sok szeretettel gratulálunk, további munkájukhoz jó egészséget, sok sikert kívánunk!

ÉVFORDULÓK:

80 éve született GREGOR JÓZSEF énekművész ***(1940. 08.08.–2006.11.21.)***
105 éve született PÁTER TAMÁS GERGELY ALAJOS
tanár, karnagy, zeneszerző, a Kapisztrán Kórus alapító karnagya ***(1915. 09.18.–1967.08.29.)***

15 éve hunyt el SZÉKELY MIKLÓS karnagy ***(1935. 03.26.–2005.08.29.)***
55 éve hunyt el ALBERT SCHWEITZER
teológus, orvos, karnagy, orgonaművész, zenetörténész ***(1875. 01.14.–1965.09.04.)***

ZeneSzó
A Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA - lapja XXX. évfolyam. HU ISSN 1215-0436
A szerkesztőbizottság elnöke: Márkusné Natter-Nád Klára
Tagjai: Kéry Mihály, Kocsis Klára, Ruthner Judith, Vajna Katalin ~ **Főszerkesztő: Vadász Ágnes, +36 30 297 4314**
A szerkesztőség címe: 1011. Budapest, Szilágyi Dezső tér 6. I. em. 4. Tel.: 225 3713, E-mail: kota@kota.hu Postacím: 1537 Budapest, Pf. 406
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. **A szerkesztőség fenntartja az írások szellemét és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.**
A szerkesztőség írásbeli engedélye nélkül a lapban közöltek nem használhatók fel.
Kiadja: A Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA. ~ **Felelős kiadó: Vadász Ágnes főtitkár,** E-mail: aslreklam@gmail.com
A lap a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg.
Előállítja: **Poremba Nyomda, 1162 Budapest, Kistelek u. 6/a.**
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága 1008. Budapest, Orczy tér 1. Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél.
E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu Faxon: (06-1) 303-3440 További információ: (06-80) 444-444
Egy példány ára 300,- Ft ~ Előfizetési díj egy évre 3000,- Ft (10 szám)
Nemzeti Kulturális Alap

KODÁLY ÉS TRIANON: „NE BÁNTSD A MAGYART!”

Közeledve a magyar nép számára felejthetetlen naphoz, a történelmi Magyarország megcsonkításának századik évfordulójához – „száz év magány” után – minden hazáját szerető és féltő magyarnak el kell gondolkodnia azon, mit vesztett, milyen veszteséget szenvedett a nemzet, hány százezer kis-magyar nem született meg, hány százezer magyar ember halt erőszakos halált a két világháború során, milyen anyagi és szellemi értékek és alkotások nem jöhettek létre az elmúlt évszázad folyamán. Nem tehetjük, hogy nem idézzük meg a kor szellemét, nem tehetjük, hogy nem emlékezünk és nem emlékeztetünk azokra a gondolatokra, amelyek máig élő múltunkból igaz magyar hazafiaktól származnak és maradtak ránk. Gróf Apponyi Albert 1920. január 16-án elmondott versailles-i „védőbeszédét” ugyanis számos megnyilatkozás, hitvallás, fohászkodás követte mind a hazai politikai élet képviselői, mind a magyar tudomány és a magyar művészet jeles alkotói köréből. A történettudomány művelői közül Szekfű Gyula Három nemzedék és ami utána következik című munkájának Öt könyvét kell mindenekelőtt megemlítenünk, amelyben mind a mai napig egyedülálló nagyívű történelmi panorámát rajzolt Magyarország trianoni katasztrófájáról és annak előzményeiről, az amputált nemzet traumájáról. Valamint a Hóman Bálinttal közösen írt és 1936-ban megjelent Magyar Történet Hetedik könyvét, melyben Trianon kapcsán Szekfű a következőképpen összegezi történészi tapasztalatait és meglátásait: „Társadalmunk… szervezetlenségben lépett be a világháborúba, de ezt elfödte az állami diszciplína, mely az atomizált tömegeket nemzet és ország fenntartására gigantikus szervezetbe fogta össze… Ez a társadalom továbbra is lomha szervezetlenségben terült el, s öntudata, mely csak az állam behatása alatt, nem pedig szerves fejlődésben jött létre, mindinkább gyöngült, tünedezett… A társadalom tehetetlensége hozta ránk a bolsevizmus szégyenét, történelmünk örök mélypontját. Hogy a nemzet nem tudott ellene védekezni, ez nem a bátorság hiányából következett, hanem a társadalom tökéletes atomizált voltából.” Majd záró gondolatként a továbbiakban – némi bizakodással hozzáteszi: „Ma megint van magyar állam, mely a Trianontól meghagyott területen összefogja ezt az individualizált, egységre szóban, legfeljebb vágyban és kívánságban, de cselekedetben még nem eléggé érett népet...”

A Három nemzedék első Négy könyvének megjelenését követően, vagy vele egy időben az 1920-as, az 1930-as években és később – vélhetően Szekfű írásainak hatására is – a magyar művészek színe-java emelte föl szavát, és a megalázott, meggyalázott nemzet feltámadásának, újjászületésének éthoszát hirdette. A festők: Aba-Novák Vilmos, Bernáth Aurél, Czóbel Béla, Márffy Ödön, Szőnyi István, Vaszary János; a szobrászok: Beck Ö. Fülöp, Borsos Miklós, Medgyessy Ferenc, Pátzay Pál, Vedres Márk; az írók és költők: Babits Mihály, Illyés Gyula, József Attila, Juhász Gyula, Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Németh László, Reményik Sándor, Szabó Lőrinc, Tamási Áron – és sokan mások. Nem maradtak szótlanok zenei életünk géniuszai: Bartók Béla és Kodály Zoltán sem.

Művészeti, zenei életünk képviselői közül Kodály Zoltán vonatkozó vallomásai és gondolatai talán kevésbé ismertek a széles közvélemény előtt. Ezért szántuk rá magunkat, hogy róla és vele kapcsolatban részletesebben szóljunk.

Úgy hisszük, Kodály Zoltán életútja, életműve nyitott könyv mindenki számára: vallomásos sorsvállalás, tudatos sorsközösség a magyar néppel. Visszatekintés című, Bónis Ferenc zenetörténész által szerkesztett „hármaskönyvének” első két kötete első kiadása (1964) előszavában maga is érteni, értelmezni, megfejteni kívánja életének rejtélyét, amikor a következőképpen fogalmaz: „Mi lehetett a hajtóerő, amely minden akadály ellenére máig egyenes úton hol röpítette, hol vonszolta ennek az életnek szekerét? Egy reménytelen, viszonzatlan, viszonozhatatlan szerelem. A néphez, melynek ezeréves látható története és talán még jobban nyelvében, dalában élő többezer éves láthatatlan élete ellenállhatatlanul vonz magához vérségi kötelék nélkül is.” A „vérségi kötelék nélkül is”, amint ezt Kodály egyik 1965-ben elhangzott nyilatkozata és Eősze László zenetörténész kutatásai nyomán tudjuk, azt jelenti, hogy ősei apai ágon flamand posztókészítő takácsok voltak (apai dédapja Mathiasz Kodal), akik valamikor, a hugenotta időkben a XVII. század végén, Brüggéből Brünn környékére települtek át, majd 1850 táján Magyarországra érkeztek. Anyai ágon pedig a családi hagyomány szerint lengyel nemesek voltak az ősök (anyai ükapja Michal Jalowiecky), akik Lengyelország harmadik felosztása után a XVIII. század második felében, az 1770-es években Magyarországra, Bajára költöztek. Mindezt azért szükséges előrebocsátanunk és hangsúlyoznunk, mert Kodály szembesülve a magyarság drámai sorsfordulóival, azonosulva megmaradásunkért folytatott megpróbáltatásainkkal, pályája kezdetétől vállalja magyarságát, vállalja a küzdést.

Úgy véli, a magyarság „Félben maradt nép, teljesületlen nagy ígéretek hordozója. Ilyen nép lantosa csakhamar ráeszmél, hogy időnként le kell tennie a lantot. Így voltam én is fél kézzel lantos, másikkal néptanító, kubikos, téglahordó, pallér, orvos, ami csak kellett, és szerettem volna minden egyéb lenni, amire csak szükség volt.” Egy jeles esemény kapcsán, 65. születésnapján, 1947-ben, barátai, tisztelői köszöntésére egyebek között a következőket válaszolta: „Egy kiránduláson Dömösön, amikor a dobogókői hegyi patak úgy megáradt, hogy elsodorta a hidat, az átkelni akarók egy öreg parasztot kértek arra, hogy egy deszkát tartson a vízbe addig, amíg átmennek rajta. Így érzem én is, hogy bementem a vízbe deszkát tartani, miután a híd leszakadt és rám bízták, hogy tartsam. Kicsit soká tart, amíg átmennek rajta – de hát éppen én álltam ottan”. Kodály a művészeti

kultúra vonatkozásában valóságos szellemi hidat akart építeni a magyarság múltja, jelene és jövője között, amelyről így ír: „minden nagy művészetnek kettős arca van: minél régibb századokra nyúlnak vissza gyökerei, annál messzibb jövőbe sugárzik… A magyar zene is minél mélyebbre bocsájtja a gyökereit a magyar lélek talajába, annál magasabbra nő a koronája...” Az időhíd metaforájához hozzákapcsolja a térbeli híd képzetét is, amikor a következőképpen fogalmaz: „Kultúránk egy nagy keleti kultúra nyugatra szakadt, itt gyökeret vert, csodálatosképpen megmaradt sarja… A régi magyarság őskeletről valami emberszerető humanizmust, összekötő szeretetet hozott, szolidáris szervezetet.” „A magyar ezer év előtt már régi keleti kultúrából került ide, s hozott magával valami keleti humanizmust, ami az európai léleknek egy és más tekintetben felette áll.”

Amikor az első világháború győztes hatalmai a magyarságot pusztulásra ítélték, és a történelmi Magyarországot Trianonban darabokra szabdalták, (népünk egyik fő ellenségének, a szabadkőműves Edvard Benesnek a követeléseit is teljesítve, aki az első világháború idején folyamatos kapcsolatot tartott a Központi Hatalmak vezetőivel, egyfolytában hangoztatva: „Detruisez l'Authriche-Hongrie!” = Zúzzátok szét Ausztria-Magyarországot! – 1916.) Hátra hagyott írásai tanúsága szerint Kodály kegyetlenül pontos képet rajzol a magyar haza tragikus helyzetéről: „A magyarság aláírja tulajdon halálos ítéletét, és engedelmesen hajtja a fejét a tőkére.” (Bizonyára gróf Apponyi Albert „alázatos” védőbeszédére és Károlyi Mihály gyáva jellemére utalva.) „Nincs már annyi ellenálló erő a nemzetben, hogy a hóhérral birokra kel és ha már halni kell, meghal, de életét drágán adja… Valamit tenni kell, akármit, csak nem tétlenül tűrni, hogy mások tegyenek velünk, amit akarnak. Ehelyett marakodás, törtetők öncélú küzdelme, fejvesztettség. A nemzet nincs megszervezve, érdekeit nem látja egységesen.” „Még eddig nem találták föl azt a halálnemet, amellyel a magyarság kiirtható lett volna. De holnap kitalálhatják.” „A magyarság a lét vagy a nemlét kérdésével küzd.” Kodály eme súlyos mondataiban mintha Szekfű Gyula Három nemzedék című műve Negyedik könyvének záró gondolatai visszhangoznának: „A gátakat is, amelyeket Tisza István emelt, elvitte az ár, mert anyaguk… omló homok: illúziókkal átitatott idegen liberalizmus volt. Nem adatott meg a hanyatló kor e legnagyobb magyarjának, hogy – amire egész erkölcsi lénye és gyökeres magyarsága folytán hívatva lett volna – reformmunkát végezhessen a romlott korszakban s apostoli hévvel szerezzen hitelt és érvényt Széchenyi tételének: vétkesek és betegek voltunk és vagyunk, s bajainkban kisebb kezdemény nem, de lelki megtisztulás, belső átalakulás segíthet.” Kodály következő szavai hasonlóan drámaiak: „Vajon van-e csonka hazánkban még egy talpalatnyi hely, ahol egymás gyilkolása nélkül megállhat egymás mellett két politikai ellenfél? Nem látok sehol, mert még a templom sem az. A zene világa lehetne a tiszta torony, ahol a magyar és a magyar a politikát félretéve nem egymás kiirtásán gondolkodik.” Bátor kiállását zárandó, az 1930-as évek elején azt írja: „A hitviták idején, amikor élet-halál kérdése volt egyik vagy másik felekezethez tartozni, az énekeskönyvekben szent békességben sorakoztak fel a zsidó zsoltárok mellett az ókeresztény himnuszok és az új keresztény népénekek.”

A zene világa felé fordítva gondolatait, úgy véli: „A zeneileg műveltebbeket magyarabbá, a magyarságot műveltebbé tenni… Csak így lehet megteremteni azt a lelki közösséget, amelynek tevékeny részvétele nélkül eleven nemzeti művészet nem jöhet létre.” Hitvallását a következőképp összegezi: „ A magyarság nem faj, hanem kultúra. Az igazi népdal eredetiségünk ősforrása.” 1934-ben Zenei belmisszió című nyilatkozatában ismételten leszögezi: „A magyar tömegeket közelebb kell hozni a magasabb művészi zenéhez. Ennek kizárólagos hívei pedig nem élhetnek elefántcsonttoronyban: tudomásul kell venniök, hogy van külön magyar hagyomány… Tudniok kell, hogy további magyar zenei élet csak e hagyomány alapján, annak levegőjében fejlődhetik… Lelki vazallusai nem lehetünk egy népnek sem.” Még a fentieknél is erőteljesebben fogalmaz, amikor azt írja: „Az első szent királyok óta szakadatlan védekező harc a magyar történelem. Egyszer össze kéne számolni, hány magyar halt meg erőszakos halállal ezer év alatt...” A magyarság „megmaradása csoda, de egyben bizonyosság, hogy életerejét ezer év szenvedése sem tudta megtörni.”

Kodály Zoltán természetesen nemcsak szavakkal, mondatokkal szállt szembe Trianon szörnyetegével, nemcsak írásaival, értekezéseinek, vallomásainak hangján kívánja erősíteni a magyar nép nemzeti összetartozásának eszményét és önérzetét, hanem egész művészetével és zenei nevelési programjával.

Kórusműveinek döntő többsége, különösen az 1930-as és az 1940-es években írottaké, a magyarság sorskérdéseinek ügyéhez kapcsolódik: Székely keserves – 1934, Akik mindig elkésnek – 1934, A magyarokhoz – 1936, Liszt Ferenchez – 1936, Ének Szent István királyhoz – 1938, Balassi Bálint elfelejtett éneke – 1942, Szép könyörgés – 1943, Rab hazának fiai – 1944, Isten csodája – 1944, Zrínyi szózata – 1954(!), Sík Sándor Te Deuma – 1961, és még sorolhatnánk. Ezekben a kórusművekben Kodály a magyar költészet legjelesebb képviselőinek legnemesebb gondolatait az énekes zene eszközeivel és lehetőségeivel erősíti fel. S ha csak egy pillanatra megállunk és elgondolkodunk A magyarokhoz című nagy kánon Berzsenyi Dániel verssoraira írt üzenetén, melyet Bárdos Lajos a „szabadság kánonjának” nevezett: „Forr a világ bús tengere, ó magyar… Ébreszd fel alvó nemzeti lelkedet… Szabad nép tesz csuda dolgokat...” – és az ugyancsak 1936-ban Vörösmarty Mihály versére fogant Liszt Ferenchez c. kórusművének üzentén: „Érckarokkal győzni a viszályon… Állj közénk! És mondjuk: hála égnek, Van még lelke Árpád nemzetének!” – teljesen tiszta kép tárul elénk: a kijelentő módok felszólító módokká lényegülnek, és szemléletváltásra, összefogásra serkentik a magyarságot. De ha lehet még tovább fokozni az üzenetek sugárzását, Kodálynak az Isten csodája c. – Petőfi Sándor versére írt – kórusműve az, amely messiási történelmi idők magasába emeli tekintetünket: „Isten csodája, hogy még áll hazánk… Életedet mindig csak a jó sorsra bízod-e? Ne csak Istenben bízzunk, mint bizánk; Emberségünkből álljon fönn hazánk!”

Kodály Zoltán – a trianoni „békepaktum” elleni lázadás jegyében – hosszú hallgatás után élete delének kezdetén, 1923-ban írja meg Budapest

Székesfőváros Tanácsának felkérésére – Pest és Buda egyesítésének 50. évfordulójára – a magyar zeneszerzés történetének vélhetően legmaradandóbb oratórikus művét, a Psalmus Hungaricust – a Magyar Zsoltárt, az 55. Zsoltár kecskeméti Végh Mihálynak a XVI. századi magyar viszonyokra formált szabad átköltését, parafrázisát. Ebben a műben a magyarság és Kodály sorsazonossága szétszakíthatatlanul véglegessé, és a történelem megidézése erkölcsformáló tényezővé válik.

A Psalmus Hungaricusról a legérzékenyebb elemzések egyike Szabolcsi Bencétől, a kortárs zenetudóstól származik, aki 1924-ben egyebek között a következőket írja: „Mint a XVI. század számos magyar verse, ez a zsoltár is tele van az üldözött költő keserű önvallomásával, és robusztus, izzóerejű, gazdag nyelve ennek a csodálatos ígéretekkel teljes, vívódó magyar századnak irodalmában is külön helyre állítja. Nem véletlen, hogy ez a zaklatott életű század annyira mélyére hatol a magyar sors lényegének – és nem véletlen, hogy Kodály épp ebben a korban találja meg legnagyobb alkotásának szövegét." A bemutatót követően Tóth Aladár, a XX. század első felének egyik legavatottabb zenei szemleírója a Pesti Hírlapban Kodályt a teljes magyarság szószólójának, Európa küldöttének nevezi, és így folytatja: „...feltámadt közöttünk az az Úr, akit a magyar költő panaszszava idézett közénk, mindnyájunk vigasztalására… A magyar költő lelkében a vallás, mint egyéni élmény legtöbbször a nemzet balsorsából fakadt… Ezt az Istent idézte le közénk Kodály Zoltán, aki megtalálta népét és megtalálta népén keresztül annak Istenét… Korszakalkotó, az egész mai Európában egyedülálló jelentősége ez ennek a csodálatos műnek… Bach vallásossága ez, az emberiség apoteózisa." Egyik 1942-ben írt tanulmányában pedig az alábbiakat olvashatjuk: „A magányos próféta hangja összecsendült a magára hagyott nép hangjával… Az a töretlen emberség – melyet eddig magányos embersorsok magányos utakon idéztek – most egyszerre az utak és sorsok összetalálkozásának víziójában, mint valami nagy beteljesedés bontakozott ki." Kodály zenéjének esztétikai sajátosságait tekintve, a népdalok világa, a pentatónia és a középkori zsoltáros dallamok összeölelkezését figyelhetjük meg – a magyarság sorsszerű katarzisában. Filozófiai-teológiai megközelítésben pedig azt látjuk, hogy a Psalmusban a doxológia – a keresztény istendicséret fohásza a nemzeti összetartozás érzésével párosul. Szinte egyedülálló pillanat ez a magyar zene történetében, amikor a nemzeti eszme és a keresztény-keresztyén hitvallás művészi szimbiózisában – transzcendensen egyesül a lélek.

A másik örök életű oratóriuma Kodálynak a Budavári Te Deum, amely 1936-ban, Eősze László szavaival „a magyar kultúra valóságos csillagórájában", Budavárnak a töröktől történt visszafoglalása 250. évfordulójára íródott. S ha a Magyar Zsoltár a könyörgés, a jajongás és lázadás hangján szól, a Te Deum a megújulás, a hálaadás himnuszát zengi. Eősze László 1996-ban írt értekezésének kódája pontos leírását adja a mű művészi jelentőségének: „A Budavári Te Deum, e hatalmas zenei freskó, egyetemes európai összefogást hirdet. Teljesebbet, mint amilyenre az 1686-os Szent Szövetség képes volt: egységbe foglalja a gregoriánumot, Palestrinát, Lassust, Bachot, Händelt és némely harmóniafűzésében Schubertet, Debussyt. És teszi mindezt félreismerhetetlen magyar nyelven, az ősi parasztdalok hangján."

Nyilvánvaló és egyértelmű az is, hogy két csodálatos zenekari műve, az 1927-ben bemutatott Marosszéki táncok – amely az egykori Tündérország képét idézi fel – és az 1933-ban befejezett és előadott Galántai táncok – ez a két mesés zeneragyogás – az elcsatolt területek magyar népdalainak, egyes színeiben Galánta népies műzenéjének és cigány táncainak motívumvilágából született, melyekben ott lüktet Kodály galántai és nagyszombati gyermek- és ifjúkora éveinek élménye. Miként többtételes, hatalmas, varázslatos népdalszimfóniája, a Székely fonó, amely a népi szenvedély, az öröm és a bánat rapszódiás-balladás emanációja, s amelyben a magyarság sorsának drámája, mint valami természeti törvény mutatkozik meg a maga élet-halál harcában – tüneményesen – egy élő ezoterikus népi színpadon. Kodály a Székely fonóban tulajdonképpen meghatározhatatlan műfajú zeneművet alkotott, melynek „szövegkönyvét nem egy ember írta, hanem a nép. Helyét: a fonót a nép életkedve választotta. Idejét: a téli alkonyatot a munka, mely elveszi a nappalt és a nyarat. A történetet is maga a népdal írta, melyben minden megtörténik, ami a néppel megtörténhetik..." – írja Németh László 1932-ben, a bemutatót követően.

Kodály Trianon-kiváltotta patrióta műveinek vonulatára a Zrínyi szózata teszi föl a koronát, melyet 1954-ben, a magyar társadalom történetének egyik legsötétebb, legelviselhetetlenebb korszakában írt – azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy ráébressze népét, a magyarságot: van értelme a megaláztatás elleni küzdelemnek. Zrinyi Miklósnak, a Szigeti veszedelem barokk-eposz költőjének A török áfium ellen való orvosság című prózai művéből válogatta össze a kórusmű minden mondatát. Közülük íme a legfontosabbak: „Látok egy rettenetes sárkányt, mely méreggel, dühösséggel teli, elragadja s ölében viseli a magyar koronát. Én, csaknem mintegy néma felkiáltok, ha kiáltásommal elűzhetném ezt a dühös sárkányt, kiáltván: Ne bántsd a magyart!" – „Szegény magyar nemzet! Annyira jutott-e ügyed, hogy senki ne is kiáltson fel utolsó veszedelmeden, hogy senkinek ne kese-

redjék meg szíve romlásodon?" – „Hallj meg engem élő magyar! Ihon a veszedelem, ihon az emésztő tűz! Ez a rettenetes sárkány a török..." „Sehol másutt Magyarországot meg nem találjuk..." – „Az mi nemes szabadságunk az ég alatt sehol sincs, hanem Pannóniában..." – „Hic vobis vincendum vel moriendum est. Győznöd vagy halnod kell!" – A magyar nyelvű mondat itt nyilvánvalóan Vörösmarty Mihály Szózatának „Itt élned, halnod kell" megidézését jelenti. A „rettenetes sárkány" emésztő tüze 1954-ben természetesen nem az oszmán-török megszállás idejére vonatkozik... A kórusműben a főhangsúly tisztán és egyértelműen a „Ne bántsd a magyart"! felszólításra esik, amely 8-szor hangzik föl, 8-szor ismétlődik, nem véletlenül. S végül a záró gondolat: „Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók."

Kodály vissza-visszatérő metaforája, mint már említettük, a „zenei székely kapuk" világa, melyeknek csodáit 1919-ben a következő szavakkal méltatja: „...ódon tűzben ragyogó ékszerek a székely dalok. Ami a régi kalotaszegi hímzés, a székely kapu a népköltészetben, az a székely dallam a népzenében." Arra kérdésre, hogy mit akar a székely dalokkal? – 1927-ben így válaszol: „Ha kimutatják is a tudósok, hogy a magyarság tízféle szilánkból állott össze: aki közelebbről látta, tudja, hogy a magyar lélek egy ugyanaz Somogytól Szatmárig és Csíktól Nyitráig. Ilyen volt valaha a magyar zene nyelve is… Ma a székely a legnagyobb magyar, és a magyar csak úgy lehet újra magyar, ha mennél székelyebbé is mer válni. Ez a megújulás útja..." Németh László Székelyek című írása jellemzi talán legszemléletesebben a zeneszerző lélek- és sorsazonosságát a székelységgel és nemzetével, amikor 1932-ben Tamási Áron Ábel a rengetegben és Kodály Székely fonója egyidejűleg megjelenik: „Ábel a rengeteg magányos székelyéről szól; a Székely fonó az örök közösségről, melyből egy-egy Ábel neki vág ifjúságnak, zöld rengetegnek, világmegváltásnak..." – „A székelyek világát hegyek veszik körül, melyeket itt-ott tör át egy hágó vagy folyó. Ezt a sok nagy hegyet a két mű szerzője sem tolta el. Zene és szó, mint a székely folyók, egy zárt katlanból tör elő. Európában mostanában nem népszerűek a katlanok. Az emberbarátok azt mondják, el kell tolni a Hargitát, mert akadályozza a népek testvéri ölelkezését. Kodály Zoltán jóvoltából a katlan perem-hegyeit áttörte a zene."

Kodály Zoltán apostoli életműve, mélységesen mély humanista művészete bizonyosság, amelyből mindenkor erőt meríthetünk, és tanúbizonyság arra is, hogy a magyarság létében hordozza küldetése talentumát, hitében a jövendőjét, eszményeinek ontogenezisét: keresztény és nemzeti mivoltában európaiságát. Miközben időnként úgy érezhetjük, hogy Trianon szellemiségének brüsszeli „vadmadarai" ott köröznek ma is – miként 1919-ben és 1920-ban, a magukat magyarnak hitető „szabad madarakkal" szárny-öltve – a magyarság nemzetteste fölött. Nemzeti önbecsülésünket és hitünket azonban a Kárpát-medencei összetartozásban senki a világon nem rendítheti meg.

Dr. Tóthpál József

70. ÉVFORDULÓ A KARANTÉNBAN

Gyönyörű évet zártunk tavaly, 11 hangverseny, a cappella és oratórium vegyesen, egy rendkívül sikeres holland út két fellépéssel – így fordultunk rá az idei, jubileumi évadra, ami tele volt fantasztikus ajándékokkal. Március elején egy régóta vágyott Psalmus előadás a Zeneakadémián, 31-én egy diplomakoncert ugyanott Bach IV. kantátájával, május közepén ismét Psalmus Budaörsön, május 31-én a kórus fennállásának 70. évfordulója alkalmából jubileumi koncert a BMC-ben, júniusban két Carmina Burana előadás és mindennek koronája: Beethoven IX. szimfóniája a MÁV Zenekarral… de hát, mint tudjuk, ember tervez – és ebben az esetben a vírus végez!

Március 8-án még el tudtuk énekelni a Psalmust egy nagyszerű fiatal karmesterrel (Juhász Bence) a Zeneakadémián, utána a keddi próbán a hírekből már éreztük, hogy baj lesz, véletlenül se akartuk kitenni tagjainkat és hozzátartozóikat a veszélynek, így a vezetőséggel folytatott megbeszélés után a pénteki próbát már lemondtuk – nagyon szomorú szívvel! Fogalmunk se volt arról, hogy meddig fog ez tartani – másnak se -, azt sejtettük, hogy nem lesz rövid, egy dolgot tudtunk teljesen biztosan: máskor se, de most különösen nem engedhetjük el egymás kezét, együtt kell maradnunk, mégpedig a megszokott rendszerességgel, kedden és pénteken. A jelszavunk az volt: tartsuk meg a rendet és akkor a rend megtart minket.

A vezetőségünkkel végigpróbáltuk a különböző internetes programokat és kikötöttünk a zoom-nál, ez adta a legjobb hangminőséget, egyszerre akár az egész énekkar fel tud csatlakozni, kifizettük a havidíjat (nem sok), ami lehetővé teszi, hogy ne szakadjon meg a próba 40 perc után. Volt, aki tartott attól, hogy megtámadnak a hackerek, hát, ha valaki azért jön ide, hogy megtanulja Bruckner vagy Mendelssohn művét, ám jöjjön.

Így aztán elkezdtük a zoomos próbákat már a következő héten. A kórus többsége nem tud rendesen kottát olvasni, így nálunk az nem volt opció, hogy megkapják a kottát és otthon tanulják meg, énekeljék fel a felvételt és küldjék el nekem. A 70 éves koncerten – amit most már októberre tervezünk – új műveket is szeretnénk énekelni, ill. olyanokat, amelyek hosszú évek óta nem szerepeltek a műsorunkon, így sok mindenkinek újnak számítanak. Bruckner Locus iste c. művével kezdtük. A neten lehetett találni szólamanyagokat ill. teljes mű felvételeket is, ezeket elküldtük az énekkarnak,

természetesen a kottát is, én pedig készítettem egy összefoglalót a szerző életéről, a szöveg fordításáról, bibliai jelentéséről és ezt is elküldtük a tagoknak. Ha olyan művel foglalkozunk, amihez nincs anyag a neten, akkor feljátszom a szólamokat zongorán és megosztom velük a drive segítségével, így ezeket is tudják hallgatni egyedül is. Nagyjából 50-en vagyunk, általában 30-35-en mindig ott vagyunk ezeken a próbákon. Először mindenki örülhet a többieknek, próbán sose látják egymás arcát, ez most kicsit kárpótolja őket is az elmaradt együttlétért és pontosan érezni lehet, mennyire hiányzunk egymásnak.

Maga a próba úgy történik, hogy a „host" elveszi mindenki hangját, csak az enyémet hagyja meg, én ülök a zongoránál, játszom a beéneklő gyakorlatokat, ők pedig otthon éneklik magukban (volt olyan kórustagunk, aki az autójában ült, hogy ne zavarjon senkit, ha fortékat énekel). Utána pedig elkezdődik a munka, a mű részleteit bemutatom külön-külön a szólamoknak, ők visszaéneklik magukban, azt is kipróbáljuk, hogy két szólam hogy szól együtt, akkor két szólamot játszom. Egy-egy rész végén megkérdezem, hogy hol van probléma, mindenki jelezheti, melyik belépés nem megy, melyik ugrás nehezebb, akkor ezt javíthatjuk. Én persze semmit se hallok (kész kínszenvedés), így időnként megkérdezem, hogy ki mutatná be egyedül, mindig van jelentkező, hihetetlen nagyra becsülöm őket, hogy olyanok is, akik a próbateremben esetleg nem merték, itt most vállalkoznak a szólózásra, és nem baj, ha van benne hiba, annál többet tudunk belőle tanulni. Persze, ki kell találnom mindenfélét, hogy ne legyen unalmas annak se, aki épp nem dolgozik, rendesen össze kell szednem magam, de ugyanakkor nagy lehetőség is arra, hogy felhívjam a figyelmüket és be is mutassam, milyen zseniális fogásokat használ a zeneszerző a mondanivaló zenei megfogalmazására. Elmondhatom azt is, hol kell levegőt venni, milyen lesz a frazeálás, stb., be tudják írni a kottába, ennyivel is előbbre vagyunk. Közben arra is van lehetőség, hogy egymással „beszélgessenek", végre nem szól rájuk senki, hogy próba alatt nincs beszéd…

Mindig van olyan mű, amit nagyon jól tudnak, ott játszom a kóruspartitúrát és ők éneklik a saját szólamaikat. Nincsenek persze illúzióink, ettől még nem fogjuk tudni a műveket, de ha végre elkezdhetjük a rendes próbákat augusztusban (remélem), nem a nulláról kell majd elindulnunk, hamarabb tudunk majd a hangzásra, a formálásra figyelni.

Eszerint dolgozunk két hónapja, nyilvánvalóan, iszonyatosan hiányzik mindegyikünknek az igazi, és nemcsak virtuális együttlét, az ölelés, és persze a HANGZÁS! Semmi, de semmi nem pótolja az igazi kóruspróbákat, nekem is borzasztó, hogy nem hallom őket, de legalább együtt vagyunk, mert a közösségnek nagy szüksége van arra, hogy érezze: jöhet akármilyen vírus, mi megvagyunk egymásnak, számíthatunk egymásra és kivárjuk azt az időt, amíg végre újra hallhatjuk is egymást.

Bárdos tanár úr a hajdani énekkar és karnagya, Lantos Rezső számára írta a Babits-versre készült Dal titkát.„ … és akinek szép a lelkében az ének, az hallja a mások énekét is szépnek" Most még jobban érezzük, mennyire nem elég csak a saját lelkünk dala, az a fontos, hogy igazából hallhassuk a többiek énekét a valóságban is – alig várjuk, hogy így legyen! Addig pedig ismét csak Babits Mihályhoz tudok fordulni: „Ó, tarts ki addig lélek, védekezz!"

Gerenday Ágnes,
a Budapesti Lantos Kórus karnagya

A VOX HUMANA ÉNEKKAR

A Vox Humana Énekkar ugyanúgy, mint minden más kórus, szintén leállt március közepén, mikor a kormányzat bejelentette a vészhelyzetet. Egy-két hétig mi is próbáltuk feldolgozni a híreket, de hamar kiderült, hogy ez sajnos egy hosszú folyamat lesz. Így még márciusban elkezdtük „folytatni" a rendszeres találkozást - természetesen rendhagyó módon.

Egy számítógépes program segítségével minden próbaidőben összejön a csapat egy igen jelentős része, és beszélgetünk egymással a számítógép képernyője előtt. Sajnos mi nem láttuk értelmét annak, hogy az online térben bármiféle próbát is tartsunk. Március vége felé ugyan csináltunk egy karanténvideót, melyben egy általunk nagyon szeretett darabot énekelt fel minden kórustag, majd ezt követően a technikus összevágta. Úgy érzem, hogy ez a munka mindenkinek örömöt adott, hiszen a tagok tudtak kicsit énekelni, és talán ha rövid időre is, de úgy érezhették, hogy dolgozunk. Viszont be kellett látni – nem meglepő módon -, hogy a kóruséneklés nem online műfaj. A videónk elkészült, büszkék vagyunk rá és örülünk, hogy ezt megcsináltuk, de mindenki pontosan tudja, hogy ez nem az, amit megszoktunk - ami ebben a helyzetben talán nem is baj.

Az online találkozások alkalmával (ez heti két alkalom) a közösség tud működni, de a kórus nem. Ezt fájó így kimondani, ugyanakkor örömteli abból a szempontból, hogy egyáltalán nem álltunk le. A hangszalagok pihennek, de a közösség rendületlenül együtt van. Április hónap folyamán a kórustagok legaktívabbjainak ötlete nyomán, minden ilyen online „próbán" egyfajta vetélkedőt tartunk, melynek a lényege, hogy a tagok jobban megismerjék egymást, illetve hogy közösen felelevenítsük az énekkar múltjának egy-egy pillanatát, élményét. Volt, hogy mindenki megmutatta az érettségi tabló fényképét és ennek kapcsán elmesélte, hogy mikor és hol érettségizett, mikor kezdett el járni a Voxba. Volt, hogy mindenkinek el kellett mesélnie, hogy mi volt a legnagyobb élménye, vagy legkellemetlenebb szituációja a kórussal.

Úgy gondolom, hogy az effajta irányított beszélgetések nagyon érdekesek, és közelebb hozzák a tagokat egymáshoz. Nagyon sok információt megtudtunk egymásról és saját magunkról is ezeken az online próbákon – így a közösség tovább erősödik.

Úgy hiszem, hogy személyes találkozás nélkül nem lehet énekkarként működni rendesen, így mi az éneklést picit szüneteltettük. Valahogy magától alakult ki ez az online beszélgetés a próbák idejében, és ezt még most is folytatjuk. A Vox Humana jelenleg a közösséget építi ezekkel, és most, hogy lazulnak a szigorítások, azon vagyunk, hogy hogyan lehetne nekünk is elkezdeni visszarázódni a megszokott működésünk irányába. Ugyanakkor elkezdtük tervezni a fellépéseinket, és ezek műsorát, amelyeket terveink szerint szeptembertől valósulhatnak majd meg.

Úgy hiszem, hogy ez a jelenlegi helyzet sok mindent megváltoztat és más nézőpontba helyez. Biztos vagyok abban, hogy a személyes emberi és közösségi kapcsolatok fontosabb szerepet fognak betölteni most, mint ez előtt. Ennek reményében hisszük azt, hogy a kórus mint együttes és mint közösség is fel fog értékelődni, és mihamarabb újra munkához fog látni.

Sándor Bence,
a váci Vox Humana Énekkar karnagya

A LAUTITIA KÓRUSCSALÁD ÍGY VAN EGYÜTT KÜLÖN

A Lautitia Kóruscsalád együtteseivel a mögöttünk álló időszakban is igyekeztünk tartani a kapcsolatot és egymásban a lelket. A nehéz időszakban is ugyanúgy szükségünk volt egymásra és a zenei töltődésre, mint kevésbé vészterhes időkben. A korosztályi különbségeknek megfelelően másképpen zajlott a munka a különböző együttesekben.

A gyerekkar tagjainak – a digitális oktatás keretén belül – folyamatos énekelni valóval kedveskedtem, videóinstrukciókkal, kottával ellátva őket, s persze a szólamokat előre, külön-külön felénekelve, sokszor magamból botcsinálta kórust készítve segítettem a minél sikeresebb hangfelvétel létrejöttét. Ezt követően a beérkezett hangokat összevágtam, csinosítgattam, árnyaltam, majd egy kerek egésszé fűzve közreadtam.

Az ifjúsági és kamarakórus tagjaival ennél eggyel lazábbra kötöttem a szálat, hiszen gimnázium, egyetem, munkahely, család, sok minden befolyásolta a terhelhetőséget. Motivációból nem volt hiány, ez a két csapat is nagyon lelkesen vetette bele magát a gyerekkarénál ritkábban közreadott feladatokba, s viselte mosolyogva az általam felénekelt furcsaságokat. Készült ezekből közös produkció is, és van, amely éppen ezekben a napokban ölt végleges formát. Ezen túlmenően minden héten igyekeztem velük zenei csemegéket megosztani, a tőlem megszokott lököttségekkel emlékeztetni őket a hétköznapok szokásaira. Mindezek persze közel sem pótolják a személyes kontaktus varázsát, nem helyettesíthetik az élő hang lélegzését, de szélsőséges helyzetekben – s a mostani egyértelműen ilyen – minden apró gesztus aranyat érhet. A gyerekkarral való online „találkozásom" nekem is rengeteg erőt adott, látni, hogy miképpen örülnek egymásnak és esetenként még nekem is, igazi

ajándék volt mindannyiunknak.

A szabályok enyhítésével lehetőséget kaptunk a további tervezgetés kiszélesítésére, így a szabadtéri, vagy nagyobb templomi alkalmak kislétszámú megoldásán dolgozunk. Figyelembe véve az előírásokat, szem előtt tartva a tagok egészségének fontosságát olyan eseményeket tervezünk, ahol a közösségi élményen túl, zenei, lelki feltöltődésre is lehetőséget tudunk teremteni.

Az bebizonyosodott az utóbbi időben, hogy a hangsúlyok áthelyeződtek, és minden eddiginél jobban felértékelődtek a szociális kapcsolatok, a közösséghez való tartozás lelki hozadékai, és az éneklésben való kiteljesedés és szabadság semmihez sem hasonlítható érzése. Közös felelősségünk, hogy ezt a kincset ápoljuk, segítsük a további szárnyalásban, teret és lehetőséget adjunk az énekelni és együtt lenni vágyóknak.

Nemes József,
a debreceni Szent Efrém Görögkatolikus Általános Iskola Lautitia Gyermekkara, a Lautitia Ifjúsági Vegyeskar és a Lautitia Kamarakórus karnagya

A DIGITÁLIS ÉNEKOKTATÁS

A kezdeti ijedtség és tanácstalanság, lázas utána olvasás, internetes böngészés után, ami az iskolák bezárása utáni időszakot jellemezte, rá kellett jönnünk, hogy a cél nem az, hogy ugyanúgy megtanítsunk mindent, mint a tanteremben. Egyszerűen, de értelmesen, az adott lehetőségeket kiaknázva át kellett hidalni 2-3 hónapot, hogy a diákok lehetőleg ne felejtsenek el mindent, szinten tartsuk egy kicsit tudásukat, sőt, az új platformokon keresztül bővítsük ismereteiket (igen, a saját IKT kompetenciánkat is fejlesztve). Megtartsuk leginkább az érdeklődésüket, segítsünk feladattudatosan kitölteni mindennapjaikat, és részben lekössük őket, amíg például a szüleik otthonról vagy a munkahelyen dolgoznak.

Ének-zene tantárgyból nyilván fel kellett adni a közös éneklésre, kórusmunka folytatására irányuló elképzeléseinket, mert technikailag és időbeosztás szempontjából ez nehezen tűnt megvalósíthatónak. Az ismeretek bővítése és elmélyítése (népdalkincs, néptánc, ritmusgyakorlatok, dallamírás, játékok, zenetörténet, zenehallgatás, hangszerismeret, filmek, stb.) viszont abszolút lehetséges és járható utat jelentett, melyen gyerekek és szülők egyaránt jól vették az akadályokat.

Technikai nehézséget jelentett kezdetben a különböző oktatási platformok párhuzamos használata (Microsoft Office, Google Classroom, email, Skype, Zoom), a lehetőségek és alkalmazások megismerése, a jól használható feladatszerkesztő és kész feladatokat kínáló programok megtalálása, ügyes alkalmazása (Learningapps, Wordwall, Sutori, Okosdoboz). Ezekben a kész feladatokban böngészve azért az is kiderült, mennyire különböző szakmai színvonalon és igénnyel osztunk meg saját munkát a nyilvánosság előtt (sajnálatos a rengeteg tárgyi tévedés, figyelmetlenségből és időhiányból adódó hiba).

A legnehezebb talán mégis az volt, hogy nagyon kevés visszajelzést kaptunk a diákoktól, ellentétben a tantermi oktatással, ahol azonnal tudunk reagálni, javítani, bármit megmutatni, elmagyarázni, értékelni. Nehézséget jelentett olyan önállóan megoldható feladatot küldeni, melyet utána ellenőrizni és osztályozni is kell, miközben a kisebbeknél a szülőkkel kell kapcsolatot tartani, illetve rájuk van bízva a feladatok beküldése. Amelyik családban a szülők is fontosnak tartják a zeneoktatást, természetesen minden feladatot megoldottak, visszaküldtek. De sajnos van olyan tanuló, akiről március közepe óta semmilyen hírem nincs, és mivel gyakran nem tudunk semmit a családok jelenlegi helyzetéről, nem hibáztathatom a gyermeket, de talán még a szülőket sem, ha a készségtárgyak tanulása, gyakorlása most háttérbe szorult.

Azon kívül, hogy iskolás gyerekkel itthon lenni, itthonról tanítani közben, házimunkát végezni, és eleget aludni néha komoly logisztikai kihívásnak tűnt, az is dilemmát jelentett, mennyi időt fordítsak az órai anyagok összeállítására, ha például csak néhány tanuló nézi meg egyáltalán (8. osztályosok

a felvételi birtokában), és semmit sem küldenek vissza, ami nem kötelező, sőt még néha azt sem. Miközben belemerülök egy témába, és saját kedvtelésből, igényességből, lelkesedésből kidolgozom, tökéletesítem, amíg nem érzem elég jónak, már csak azon gondolkodom, hogy ha most nem is, talán elmentve később még fel tudom használni iskolai keretek között (kivetítem, átdolgozom interaktív táblára, megosztom, kinyomtatom), hogy ne legyen teljesen hiábavaló a rengeteg munka.

Szerencsére utólag majd csak arra fogunk emlékezni, hogy bár sokat dolgoztunk, és nem volt könnyű, több időt töltöttünk a családunkkal, tapasztalatokat gyűjtöttünk és fejlődtünk is, szemléletmódunk néhány területen átformálódott, és megoldottuk ezt az elsőre lehetetlennek tűnő feladatot is. És emlékezni fogunk a kevés pozitív visszajelzésre is, mint például ez a szülői levél: "Nagyon szeretjük Andi néni! A feladatok, amiket küld (mennyiséget, témát, határidőt, érdekességet, visszajelzést tekintve) szülő-, és gyermekszemmel tökéletesek! Köszönjük szépen!"

Bolesza-Váradi Andrea,
a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium tanára

A KORONAVÍRUS PRÓBA AVAGY „NINCS LEHETETLEN, CSAK TEHETETLEN”

A fenti mondatot nagyon sokszor hallottam édesanyámtól, és ebben a fura helyzetben, melybe kerültünk, igen találónak érzem. Én hiszek a „Navigare necesse est”- ben, abban, hogy ha van egy feladatod az életben, azt el kell végezni a legjobb tudásod szerint. Az én generációm - erősen 60+ - a kórusvezetés ütéstechnikai és néhány előadásbeli alapkérdésén kívül nem kapott sok útravalót a Zeneakadémián - persze mi személyesen láttuk és „éreztük” a Nagyokat! Ez a kiinduló alap, ami meghatározza a mai napig az én/mi tevékenységünket – úgymint kottahűség, zeneszerzői és előadói akarat/hagyomány, szem előtt tartva a közös éneklés örömének átélését minden kényszer nélkül.

A mai kor gyermeke úgy kezeli a technikát, mint mi annak idején a lemezjátszót és a szalagos magnót, azaz jó néhány lépéssel előttünk jár, és az előnyt behozni szinte lehetetlen. Először ezt a problémát és ellenállást kellett leküzdeni a kóruspróba kapcsán, és szomorúan szembesülni azzal a ténnyel, hogy nincs mindenkinek okostelefonja vagy kamerája a számítógépén stb. Ezzel máris megosztottam azt az egységet, amit eddig a 25 év alatt elértem, és amit az élő próba jelent, a face to face találkozás örömét. Egyben kiderült az is: aki elkésik, az most is késve kapcsolódik be! A 35 tagú kórusból kb. a fele dolgozik az új rendszerrel a ZOOM-mal hetente 2 alkalommal 3x40 percet, megtartva a normál próbarend napjait, hogy attól ne szokjunk el. Először csak két etap volt, de már kéri a kórus a harmadikat is legnagyobb örömömre – igaz, a hangom jól elfárad. Az ipad-em a zongorán van velem szemben, így látom is, ki hogy tátog - sajnos nem lehet, csak négyes osztást csinálni, így váltogatom az énekesek képeit. Aki számítógépről vagy laptopról dolgozik, annak az összes is bejön. Amikor újra összejön a kórus, lesz egy része, akik új anyagként kezelik majd azt a 2000-es években írt Szőnyi 9 izraeli biciniumot, melynek magyarországi bemutatóját halála előtt az utolsó pillanatban bízta rám Erzsi néni – ezt tanuljuk most.

Beénekléskénti olyan népdalokat ismételtetek, melyek a jubileumi koncerten majd kíséretes formában (cimbalom, klarinét, zongora) hangzanak el. Az nehezítés, hogy a kották bent vannak a próbateremben, így fejből kell felidézni – ennek én örülök, mert megmozgatjuk a memóriát és önbizalmat ad. Van egy 5/8-os dallam, ami szeret hosszabbá válni, így most a gyakorlás úgy történik, hogy felmutatják a tenyerüket és minden ujjuk egy nyolcad, folyamatosan kell végig ugyanott kezdeni. Másik variációban taps és négy ütés a vállon - ebbe többeknek beletört a bicskája, mert többet ütöttek a vállukon és nem érezték az egyet a tapsban. Ezeket csak látom, de nem hallom, de jól kontrollálható szemmel is. Ez egyúttal egy kis mozgáskoordináció.

Az új anyag népdalok feldolgozása a kodályi elvek alapján történik, tehát vándorol a dallam, ez hol be van írva a szokott módon, hol nincs, ezért készítettem egy preparált kottát, amin bejelöltem, hogy vizuálisan is megerősítsem. Ezt megmutatom a képernyőn is. A tanulási folyamat a megszokott: bemutatom a dallamot egészben, majd részletekben, ők szöveg nélkül kísérik, majd jön a szöveg és utána a saját szólamok. Így nem vész el a dallam, megtanulják, mikor kell kiemelni és a többszólamú hallás is fejlődik. Velem együtt éneklik zongorával, majd jelzik, hogy sikerült-e. Először a megszokott oké jelet használtuk, de most már egy zöld tárgyat mutatnak fel - élvezték a saját kreativitásukat. Ahol ezt nem látom, ott rákérdezek, és azonnal kigyakoroljuk bekapcsolt mikrofonnal. Sokat ismétlünk kisebb részeket olyan általános hibák miatt, mint ki nem tartott fél kotta, és ütemvonalnál vett levegő miatti dallam széttörés. Ezt ugyanis a néma képernyőn is látom a szájállásból. Sokat dicsérek, mert aki jól artikulál, annál látom, hogy jól énekel. Gyakorlásként, a népdal adta lehetőségeket kihasználva, mindenki beénekli a ráosztott részt folyamatosan, ahogy lehet – ez a türelem és egymásra figyelés pillanata. Nincs önkéntes vállalás, mindenki úgy, ahogy tudja előadja – eleinte voltak beszólások, de azt rögtön leállítottam –, csak én javíthatok. Az önkontroll nagyobb szerepet kap, mint amikor együtt énekelnek csoportban. Készítettem egy lapot is, amire rárajzoltam egy áthúzott mikrofont, így azt csak felemelem, ha valaki elfelejtette kikapcsolni a mikrofonját, nem kell beleszólni a folyamatba – néha jó lenne Sívának lenni több karral. Két illetve három szólamban is összepróbáljuk, de csak zongora segítséggel, az ellenőrzés ugyanaz. Emeltszintű bizalom kell a részemről és türelem, de az ő felelősségük is nagyobb. A kórus megfogalmazta azt is, hogy sokkal hatékonyabb így a próba! A közösségi élmény így is megszületik, csak más szinten. Sokkal nagyobb koncentráció kell, ezzel a módszerrel lazítás akkor van, amikor megszakad a 40 perc és amíg újra bekapcsolódunk. Az idő nagy ellenség: a 40 perc igen hamar letelik és a gép ugyan figyelmeztet, de elvágja akár dallamközben is a munkát – kicsit hasonlít egy iskolai csengetésrendre.

Számomra nem megterhelő ez a betanítási mód ilyen formában, remélem a befektetett munka meghozza gyümölcsét és az élő próba során a „kemény mag” viszi a többieket, és a hiányzók hamar megtanulják a műveket. A jövőre nézve fel fogom használni az egyéni foglalkozásokra, segítő megtanulásokra, esetleg szólampróbákra, de ott az eszközhiány megint akadályozhat.

2020. május 19.

B.Horváth Andrea,
az Andor Ilona Baráti Társaság Kodály Kórusának elnök-karnagya, a Magyar Kodály Társaság társelnöke

AZ ONLINE ÉNEK-ZENE OKTATÁS TANULSÁGAI

Az iskolabezárás kezdetén lelkiismeretfurdalásom volt; azt gondoltam, a többi kollégámmal ellentétben nekem alig lesz dolgom. Nem tudtam még, mi is vár rám ezen az úton.

Amikor megismertem a felületet, amelyen az iskola dolgozik (Edmodo), megörültem, milyen könnyen lehet így a diákokkal tartani a kapcsolatot, milyen lehetőségek rejlenek benne. Nagy lendülettel vágtam bele az ismeretlenbe.

5-10. évfolyamon, illetve a 12. évfolyamon, ezen kívül fakultáció 11. és 12. évfolyamán vannak énekóráim. Érettségizőm már túl is van a vizsgán.

Ez azt jelenti, hogy 18 csoportot kellett létrehoznom. A kezdés volt a legnehezebb. Hogyan lehet a valós énekórák után egyszer csak személyes jelenlét nélkül lekötni a diákok figyelmét? Ráadásul büszkén mondhatom, hogy az osztályok szívesen, örömmel énekelnek az órákon. Óráimon a minél több éneklés elve az uralkodó. A gyerekkarba 90-en, a leánykarba 45-en járnak. Mi lesz most velük?

Sok ötlet kavargott a fejemben, de be kellett látnom, az ének most még jobban háttérbe szorul, hiszen a gyerekek számára egy feladat elkészítésének ideje megsokszorozódik, és gyakran nem áll elég számítógép a családok rendelkezésére. Valószínűleg nem az én feladataim lesznek a legfontosabbak. Normál oktatásnál is már csak a minimumot teljesítjük – sajnos erre elég a heti egy óra. A feladat tehát a minimum minimumának átadása: kevés időben legyen új információ, új énekelnivaló, kis tennivaló is, mellyel rögzül némi ismeret.

Bár rövidebb anyagokat kell átadnom, sokkal többet kell rá készülnöm. Utánajárni, felvételeket készíteni, fotókat, hanganyagokat összeállítani, betűkottákat írni. A készület közben az oktatásnak több olyan oldala jön elő, ami eddig is fontos volt, de most még hangsúlyosabb.

Például a szövegértés kérdése. Az órán rögtön visszakérdeznek, vagy én állok meg többször és ellenőrzöm, értenek-e mindent. Most erre nincs lehetőség, kivétel ez alól az online óra. Kompetenciamérések is mutatják, a diákok milyen nehezen értik meg az olvasott szöveget. Próbálok ennek gyakorlására is törekedni; oly módon feldolgozni az új ismereteket, hogy saját kutatómunka is legyen, de az én segítségemmel, irányításommal.

Bartók Cantata profana-ját például úgy közelítettük meg, hogy írtam néhány bevezető gondolatot róla, főként a szimbolikájáról. Majd pár kérdést feltettem a diákoknak, melyekre a válasz részben az én írásomban volt, részben nekik kellett utánanézni. A szövegben fel is hívtam a figyelmet arra, hogy aki szemfüles, a szövegben megtalálja a választ. Ennek ellenére az osztály töredéke értelmezte helyesen a feladatot, ezért a legtöbb diáknak visszaküldtem, hogy figyelmesebben olvassa el az egészet újra, és a hibás kérdésekre keresse meg a jó választ. Számomra nagy tanulság, hogy írásban még sokkal egyértelműbben kell fogalmaznom. Az is világossá vált, hogy a diákok nagyon felületesen olvassák el a szövegeket, igyekeznek túllenni a feladatokon. Ebben a különleges helyzetben meg is értem szegényeket. A tapasztalatok nyomán próbálok még tömörebben, minél vázlatosabban, szemléletesebben fogalmazni. Ehhez segítenek a ppt-k is.

A feladatok értékelése is új helyzetet teremtett: minden diákkal személyesen egyeztetek, javítgatom a munkáikat, biztatom őket. Nagyon hiányzik a személyes kapcsolat. Azt sajnos nem tudom ellenőrizni, hogy meghallgatják-e a zenei anyagokat, amelyeket küldök. Ezért olyan feladatot is adok, amelyhez elvileg (ha nem egymásról másolják) elkerülhetetlen, hogy megnézzék, amit küldök. Természetesen mindenkinek korosztályhoz illő, a tananyaghoz kapcsolódó videókat, filmeket küldök. Erre is írok két példát: 12. évfolyamban Kodály Zoltánról kellett megnézni egy filmet, majd az abban elhangzott érdekességre kérdeztem rá néhány kérdésben. Hasonló módon szerzett információkat a tekerőlantról a 7. évfolyam, egy hatperces videóval.

A kamaszok nem szívesen énekelnek egyedül, ezért saját éneklés elküldését csak szorgalmi feladatban adtam ki. Örömmel mondhatom, hogy néhány felvétel érkezett, sőt, volt olyan ötletes lányka is, aki nem szerette volna elénekelni a műdalt, ezért elfuvolázta. Volt olyan is, aki teljesen magától küldött felvételt, pedig nem is adtam ki feladatnak.

Alsóbb osztályokban sokkal lassabban érkeznek be a feladatok. A diákok itt fáradékonyabbak, esetleg a szülők kevésbé tudnak folyamatosan mellettük állni, nem olyan önállóak, mint a nagyok, de sokkal lelkesebbek, több szorgalmi feladatot küldenek.

Az 5. osztályban például kétszólamú ritmusgyakorlatot küldtem gyakorlásra. A tanulók készíthettek felvételt magukról, amint valamelyik vagy mindkét szólamot kopogják/tapsolják. Nagyon örültem a felvételeknek, mert legtöbbjükön a gyermek is látszik. Annyira kedves, ahogy koncentrálnak.

Amikor új dalt küldök nekik, akkor vagy én énekelem el nekik, vagy küldök egy tanulásra alkalmas felvételt. Sok népdalhoz van népi hangszeres karaoke-változat is, ezzel is tudják gyakorolni az adott darabot.

Online órákat csak a fakultációs csoportokkal tartok, illetve tartottam, mert az érettségi már lezajlott. A technikai késés miatt leginkább az elméletben, zenetörténetben haladunk most, mert az éneklés együtt lehetetlen. Próbáltuk, nagyon vicces volt.

Amiről még szót kell ejteni, az a kórusmunka. A gyerekkarnak írtam először, pontosabban a szülőknek. Több ízben küldtem olyan dalokat kottával

együtt, amelyeket vagy már teljesen megtanultunk korábban, vagy az utolsó próbákon kezdtük el. Több válasz érkezett, sokszor a gyerekek nevében, hogy nagyon örültek a levelemnek, és lelkesen dalolnak otthon együtt. Szívmelengető példa volt, amikor az egyik kis kórustag, aki nem tanul zongorázni, zongorán megtanulta az egyik kedvenc kórusdalát. Ezt elküldte nekem videófelvételben, és azt mondta, azért tanulta meg, mert nagyon hiányzik neki a kórus. Az ilyen pillanatokért érdemes dolgozni – nagyon meghatott a gesztusa.

A leánykarral is hasonlóan vettem fel a fonalat: kóruskottákat küldök, a szólamokat külön feléneklem nekik. Úgy is gyakorolhatják, hogy csak a sajátjukat éneklik velem, vagy pedig egy másik felvett szólammal. Ennél többet nem is nagyon kívánhatok, kötelezővé ezt nem tehetem, de a visszajelzések igazolják, erre is nagy szükség van. A lányok örültek az éneklés ilyen lehetőségének is. Ezt a kommunikációs csatornát a jövőben biztos, hogy az énekkarral megtartom. Ez pozitív hozadéka az online oktatásnak.

A virtuális létnek sok a nehézsége, hátránya, de én nagyon sokat tanulok belőle. Módszertanilag felfrissültem, ez a fajta közeledés a diákokhoz sokszor nagyobb empátiát igényel. A személyes kapcsolatot persze semmilyen online felület nem pótolhatja – bízom benne, a viszontlátás öröme felszabadító lesz.

Szőnyiné Lobmayer Margit,
a Patrona Hungariae Általános Iskola és Gimnázium felső tagozatos tanára

KÓRUSÉLET KARANTÉNBAN

Mit csinálhat egy kórus karantén idején? Erre a kérdésre nyilvánvalóan sok válasz érkezik, különféle ötletekkel, részemről – ami a kórusmunka szakmai oldalát illeti – a válasz: nem sokat.

Ennek több oka is van. Egyrészt – és nem hiszem, hogy ezzel újdonságot mondok – sajnos nincs meg a technikai feltétele annak, hogy csoportos videóhívásban (vagy akár csak audióhívásban) együtt lehessen énekelni. Óhatatlanul késik a hang, recseg, zajos, halkabb/hangosabb, szakad, nem hallatszik stb., ezért minőségi munkát sem lehet végezni, mert nagyon sok olyan paramétert nem tudunk befolyásolni, ami az igényes kórushangzáshoz szükséges (például arányok, hangszínek, idők, dinamika – hogy néhány alapvető dolgot említsek). Másrészt így éppen a közös éneklés, a „pillanatban", zenei folyamatban való jelenlét öröme és élménye nincs meg, ami – amatőr együtteseknél mindenképpen, de azt hiszem, hivatásos együtteseknél is – az együtténeklésnek és a sikeres próbafolyamatnak is alapvető eleme. Harmadrészt a kórusunkban, ahogyan feltételezhetően a működő kórusok nagy részében is, a tagok nem csak az éneklés miatt vesznek részt az együttes munkájában, a heti próbákon, hanem mert a kórusok baráti közösségek is egyben, így ezek az alkalmak baráti találkozások, társasági események is.

Mindamellett hogy látom, hogy egyes kórusok, együttesek remek felvételeket csinálnak és osztanak meg a közösségi médiában – sőt, egy készülő esemény kapcsán több kórussal közösen mi is részt veszünk egy ilyen megmozdulásban –, a fent említett okok miatt valójában nem vagyok híve az „online kórusnak". Minden tiszteletem azoké, akik ezekre időt és energiát szánnak, szívesen meghallgatom, megnézem ezeket a felvételeket, videókat – gyakran nagyon ötletes és jól sikerült dolgok születnek –, de valójában mégiscsak mindenki egymaga énekel és veszi fel a saját szólamát, amelyeket azután valaki ügyesen összeilleszt, és kész a „kórusmű".

Amit ebben a helyzetben mi teszünk: igyekszünk tartani a kapcsolatot. Három hazai koncertünk és egy tervezett külföldi utazásunk marad/maradt el – dolgozunk rajta, hogy jövőre meg tudjuk tartani ezeket az eseményeket, tervezzük a következő évadot. Eleinte ezeknek a koncerteknek az anyagát küldözgettem el a kórustagoknak, illetve alkalmanként küldök egy-egy műről felvételt is, de a próbákat érdemben sajnos nem helyettesítheti semmilyen online felület – és ezek a próbálkozások valójában a tagokból sem váltottak ki túl nagy lelkesedést az otthoni aktív készülés, gyakorlás tekintetében. Viszont a karantén időszakán kívül a kórustagokkal rendszeresen szervezünk „társasjáték-esteket", így kapcsolattartás szempontjából kézenfekvő volt a veszélyhelyzet idején is az online társasjátékozás, amit próbálunk viszonylag rendszeresen megszervezni, és amire azért megfelelő programokat és weboldalakat is lehet találni, és alkalmasak a „találkozásra". Bízom benne, hogy nyáron már lesz lehetőségünk személyesen is összegyűlni, énekelni és szemtől szemben élvezni egymás társaságát.

Heltai-Duffek Oldikó,
az Arte Semplice Kamarakórus karnagya

~ FELHÍVÁS ~
ZENÉS VASÁRNAP DÉLELŐTTÖK BUDAPEST MÚZEUMAIBAN
2020. október 1. – 2021. június 30. között

Szeretettel várjuk kórusaink írásbeli jelentkezését.
Vasárnap délelőtti hangversenyeket az alábbi múzeumokban tartunk:
– Magyar Nemzeti Galéria – Budapesti Történeti Múzeum

További információ: **KÓTA** Titkársága Budapest, 1537 Pf.: 406. Telefon: +36-30 943-0933 E-mail: kota@kota.hu

Kórus-szösszenet a karantén idején

AZ ERKEL FERENC VEGYESKAR BESZÁMOLÓJA EGY KÓRUSTAG TOLLÁBÓL

Meddig nincs?
bocsi, csak átmászom az altba, nem jött a busz
nekem ilyen kottám nincs, hadd nézzem a tiedet
adsz egy ceruzát
muti, ez hányadik ütem
az ott nem fisz
hú, futkos rajtam a hideg
mi van veled, ja, jó, majd próba után
na, ezt én végig tátogom (ez most is van)
de szép cipője van a
melléd állok szórt állásban
de jól szól ez
ezt mindig elrontom, most már bekarikázom
kiszaladok a kínaiba
de rövid a szünet
de furán szól ez kamarában
hű, de magas ez
hű, de mély ez
akkor most felállva, egyben
nem bírom el ezt a mappát
hiányzik ez az oldal, ja nem
belelóg a Zsófiba az olvasószemüvegem
hogy lehet ilyen szépet írni, nem értem
hogy tudja percre pontosan beosztani a próbát, ezt sem értem
ez jól esett, legyen már jövő kedd

Meddig van?
érdekes kép van a falán
jó ez a zoom, ez legalább működik
de szépen énekelek, ja nem is énekeltem
nincs kórusszag
hogy bírja, hogy nem hall minket
hogy bírom, hogy nem hallom őket
lefagyva is szép az avizója
de fura az emberek arca éneklés közben
szegény szomszédok
kapcsold már ki a mikrofont
kapcsold már be a mikrofont
cuki az a kisgyerek
jó ez, amire jó
mennyi hanganyag, új darab, nem gondoltam volna
kivetített kották, de profi, élőben is jó lenne
nem kell az olvasószemüvegem fölött kukucskálni
kiugranék a kínaiba
szép ez a darab, úgy belém szorul
kikapcsolom a kamerát, megetetem a kovászt
elfelejtem a hangotokat
ez jól esett, legyen már jövő kedd
legyen már…

Mihály Andrea szoprán,
a budapesti Erkel Ferenc Vegyeskar tagja

AZ ÚJBUDA EZÜSTKAR MŰKÖDÉSE A KARANTÉNBAN

Kórusunk 4 és fél éve énekel együtt, ezzel csatlakozva a kerületi 60+ programhoz. Induláskor 8 tagunk volt. Jelenlegi létszámunk 38. Második éve az Önkormányzat jóvoltából az Albertfalvi Közösségi Házban próbálunk hetente 2 alkalommal másfél órát. Kiegészítő próbákat a Kenderes utcai Nyugdíjas Klubban tartunk. Ez most múlt idő.

Március közepétől karanténba kerültünk. De énekelni kell, méghozzá valahogyan együtt. Kórustagunk Ludvig Zsóka, aki remek informatikai tudással rendelkezik, azonnal felmérte a helyzetet és kitalálta a hangouts-beszélgetés formáját a kórus próbák folytatására. Az első két hétben folyamatosan tanított és segített mindenkit a csatlakozásban, a számítógép kezelésében, a hangzó anyag elkészítésében. Mindezt a próbák folyamatossága érdekében. A kórus 27 tagja csatlakozott a napi kis csoportos próbákhoz. Egy tagunk 2 fővel telefonon, heten többekkel online foglalkoznak. Izgalmas, érdekes próbák, különleges gyakorlása énekeinknek.

Alig várjuk, hogy együtt is megszólaljanak a harmóniák! Örülünk, hogy legalább ilyen online formában is együtt vagyunk és látjuk egymást!

Békés Gyöngyi,
az Újbuda Ezüstkar vezetője

* * *

Lassan 5 éve éneklünk együtt, az Újbuda Ezüstkar, 37-en hatvan feletti nők és férfiak. Hetente egyszer másfél órás próba az Albertfalvi Közösségi Házban, vagy fellépés előtt további próbák Nyugdíjas Otthonban, nyáron parkban, kertben, egyhetes táborban. Szeretjük, fontos számunkra.

Márciusban a koronavírus járvány megjelenésekor a XI. kerületi Önkormányzat az elsők között állította le - védelmünk érdekében – a 60+ programjait és zárta be a Közösségi Házakat, Nyugdíjas Otthonokat. Első gondolatunk, hogy sebaj, megoldjuk a próbát lakásban, volt már rá példa. De most összegyűlni se célszerű ennyi embernek. Akkor elmarad a márciusi templomi fellépésünk? Pedig nagyon készültünk rá. Az áprilisi kiállítás megnyitó, a májusi és júniusi fellépéseink a közösségi házakban, a Tolcsvára tervezett több napos programunk, Békéscsabán közös éneklés a Chopin kórussal… ez is elmarad? Mese nincs, nem állhatunk le. Persze mind elmaradt.

Szerencsénkre egyik kórustagunk ért a számítógéphez, az informatikához, így hamarosan talált online megoldási lehetőséget a próbáinkra. Levelezési listánkon megtudjuk, hogy mikor, mit kell csinálni. Elismerésre méltó az a türelem, amivel kórustársunknak ezt sikerült mindenkivel megértetnie. Néhány kattintás az adott időben és látjuk, halljuk egymást! Mint utólag kiderült egy időben legfeljebb tízen, a többiek azt hitték, ők a bénák a belépéshez. A hangzavar bábeli, de örülünk egymásnak. Lassan megtanuljuk, hogy mindent kikapcsolunk a lakásban (mobil, telefon, rádió, TV, családtagok, saját mikrofon) és a kórusvezető mondja meg, hogy mikor, ki kapcsolhatja vissza a saját mikrofonját. Ha egyszerre csak egy hang szól, akkor minden rendben van. De ez egy kórus...

Végül 26-an rendszeresen részt veszünk a próbákon. A kórusvezető a heti egy próbához beosztja a kórustagokat: napi 5-6 ember másfél órára. Neki sok, de nem panaszkodik, nekünk kevés, de mi se panaszkodunk! Délutánra szervezünk egy csevegő programot, hogy akinek ideje és kedve van, az beszélgethessen is a kórustársakkal.

A másfél órás próba szokás szerint beénekléssel kezdődik, artikulációs gyakorlatokkal, nyelvtörőkkel folytatódik. A kórusvezető indít, a szájmozgását mindenkinek látjuk, egyenként visszakapcsolt mikrofonokkal sorban halljuk is egymást, közben mindenki más is gyakorolhat, ha levette a hangját. 60 felett mindez nem könnyű. Közben jelentkezéssel mindig van lehetőség szólni, ha valakinek valami nem megy, akkor ő több időt, esetleg külön próbalehetőséget kap. Így folytatódik ez a dalokkal is. Egyenként éneklünk szép sorban, ha nem nyomkodjuk össze-vissza a mikrofonokat. Kánonnál visszajelezzük, hogy sikerült-e időben belépni, egyszerre befejezni. Hihetetlen koncentrálást igényel! Ha kívülről megy az ének, akkor könnyebb annak a száját figyelni és vele együtt énekelni, akinek éppen hallani is lehet a hangját.

Aztán jön a többszólamúság. A gyakorlat azt igazolta, hogy az online módszer új dalok ta-

nulására nagyon alkalmas. A kórusvezető az „informatikusunk" segítségével felénekli szólamonként a dallamot, amit a Drive-on mindenki számára elérhetővé tesz. A kotta online érkezik, kinyomtatja aki tudja, aki még ügyesebb, az nézi közben a képernyőjén, vagy az okos telefonján és megkapjuk a házi feladatot, hogy kinek melyik napra, melyik dal melyik „strófáját" illik megtanulni. És lelkesen gyakoroljuk, mert csak így van értelme. Így felsőbb osztályba léphetünk, ami azt jelenti, hogy már szólamonként próbálunk és amikor megy, akkor úgy éneklünk két szólamban, hogy egy valaki énekli a szopránt, mindenki más kikapcsolt mikrofonnal a saját szólamát, pl. szopránt, mezzot, vagy altot, aztán fordítva. A végén visszajelezhetünk, hogy ment-e, hol van gond és így javítgatunk.

Akinek könnyebben megy, az felajánlja, hogy telefonon, vagy interneten hangszerrel gyakorol azzal, akinek szüksége van segítségre. „Segédtanítóink" besegítésével elképesztő látnunk a bátortalanabbak fejlődését! Hihetetlen örömet okoz, hogy egyenként is hallhatjuk most egymás hangját, látjuk, hogy másnak se könnyebb. Az adott napra „meghívottakon" kívül tízes létszámig bárki bekapcsolódhat, csak hogy hallgassa, lássa a többieket, és ezt többnyire ki is használjuk.

Tudunk azokról is, akiknek nincs online lehetőségük. Ha valaki néha elfelejti a próba idejét, azonnal kapja a telefont, hogy minden rendben van-e.

Működik a citera kíséretünk is, örömmel ismételjük a népdalainkat. Az elmúlt két hónapban tanultunk egy 4 szólamú Bortriansky művet, kétszólamú Schubert művet, kétszólamú „sváb" dalt (7 strófa), quodlibetet (5 dallam), kétszólamú francia népdalfeldolgozást, négy gregoriánt többek között (utóbbiból hármat még csak a kórustagok egy része gyakorolja).

Kóruspróbáink nemcsak felkészítenek a jövőre, de enyhítik magányunkat, elviselhetővé teszik a bezártságot és megváltoztatják az egész család életét. Mert első a kóruspróba! Kivétel csak az otthon dolgozó családtag, vagy a tanuló unoka. És dalainkat már a családtagok is fújják...

Gyöngyné Sávai Margit,
az Újbuda Ezüstkar tagja

MARGIT-KERTI KONCERTEK KAPOSVÁRON

2020. július 15-19

A koncerteket 2001-ben kezdtük el szervezni azzal a céllal, hogy Kaposvár hagyományos koncertjei kiegészüljenek a nyári zenei programokkal. A város lakóknak, város környékén élőknek, s a Kaposvárra érkező nyári vendégeknek tudjunk színvonalas koncerteket nyújtani.

Urbanetcz Vig Margit, a Bécsi Rádió zenekarának hegedűművésze vállalta a házigazda szerepét, felajánlotta kaposvári házát, kertjét és hangversenyekre kialakított udvarát. Ő segíti szervezni a fellépő művészek felkérését. Kezdetben a művésznő kollégái voltak a fellépők Bécsből, de kezdetektől fogva minden évben állandó fellépő a **Kecskés Együttes**. Minden évben egy-egy új művésszel, és tehetséges, fiatal művészekkel ismerkedhet meg az érdeklődő közönség, akinek száma egyre nagyobb létszámú lett. Az előadásokon mindig hangszerbemutatót is hallhatnak, láthatnak, Kaposváron a Déryné utca 20. szám alatti kerthelyiségben. Újszerű és kedves hagyomány a koncertek utáni hangszerbemutató, ismerkedés a művészekkel és szeretetvendégség. A hosszú hallgatást, koncert szünetet a Margit-kerti Koncertek nyitották meg Kaposváron, a művészek és közönség örömére. A programban megemlékeztek a koncertezők a járvány időszak alatt missziós munkát teljesítő dolgozókról és emlékeztek a vírusban elhunytakról. Az első napot a Kecskés Együttes nyitotta meg Magyar történelmi muzsika című zenei programjukkal. Olyan zenei ritkaságokat hallhatott a közönség, amely felbecsülhetetlen érték magyarságunk kultúrájában. Nagy örömmel tapsolt a közönség a további napokon fellépő fiatal tehetségeknek *Ludmány Gábor* zongora , *Károly Barna* cselló, *Horváth Zsófia* hegedű művészeknek. A ráadás nem maradhatott el előadásuk után. A koncerteken tapsolhattunk *Urbanetcz Vig Margit* viola d'amore hangszerbemutatójának. A közönség hálás tapsviharral köszönte meg *Kardos Kálmán* Beethoven: Cisz-moll Holdfény szonátáját, *Bukucs Rózsa* énekművész Alberto Giordano: Andrea Chénier című operájából a La mamma morta ária drámai előadását, Kodály Zoltán Berzsenyi Dániel versére írt: A tavasz szólóénekét, a **Zenekedvelők Kórusából** fellépő kamarakórus egyházi és világi műveinek előadását muzikalitását, felkészültségét, műsorukban felhangzó Adriessen: Ave Maria, Mary lynn Lightfood: Dona nobis pacem, Halmos László: Jubilate Deo, Marenzio: Alkony, Smetana: Csillagom, Bárdos Lajos: Darvaknak szól kórusművek, *Utasiné Kenderák Tímea* Magos kősziklának kezdetű szólóénekét Kardos Kálmán zongorakíséretével. Új színfolt lett a népzene bekapcsolódása az esti koncerteken. Vendége volt már tavaly a népzene képviseletében a Z-Generációnak. Az idei nyári estén a szennai zeneiskolásokból alakult népzenei csoport izzította fel a hallgatóságot táncos karakterű moldvai dallamaikkal, *Karácsonyné Bajzik Éva* vezetésével. A koncertsorozat záró programja a Hősök templomában volt, ahol fiatal tehetségeket hallhatott ismét a közönség. *Törő Ábris* cselló, *Verner Lilla*, *Ágnes* orgona és *Rozináné Godor Brigitta* orgona muzsikájának *Urbanecz Vig Margit* hegedű művész és *Szili Zoltán* orgona kíséretének tapsolhatott a lelkes és hálás közönség.

Örültek a művészek, hogy végre szabadon, közönség előtt énekelhetnek, zenélhetnek, hálás volt a közönség a kerthelyiségben tartott zenei élményért.

Dr. Kerekesné Pytel Anna

NépZeneSzó

NÉPDALKÖRÖK, PÁVAKÖRÖK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK OLDALA

ALMÁSI ISTVÁN: „MOST JÖTTEM ERDÉLYBŐL…”

Írások népzenéről és népdalkutatásról – MMA kiadó 2019

Almási István Szabolcsi-díjas tudós az erdélyi magyar népzenekutatás egyik legjelentősebb alakja. Kolozsvárott született, és ott él most is. Már ez a tény is meghatározó színt és jelentőséget ad munkásságának.

Egyetemi tanulmányai idejére sem távozott más városba, a helyi Gheorghe Dima Zeneművészeti Főiskolát végezte el, majd megszerezte a zenetudomány doktora címet. Tanára volt Jagamas János, aki felébresztette kedvét a zenefolklorisztika iránt. Munkahelye mindvégig a Kolozsvári Folklórintézet volt (mai hivatalos neve: A Román Akadémia Folklórarchívuma), de több egyetemen is tanított ill. előadást tartott: a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen, a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen, a marosvásárhelyi Színházművészeti Egyetemen, az ELTE Folklór tanszékén és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Több más jelentős mű mellett ő lektorálta A Magyar Népzene Tára IX. és X. kötetét, valamint Bereczky János monográfiáját, amely A magyar népdal új stílusa címmel jelent meg.

Első gyűjtőútja tanára javaslatára a kalotaszegi Türébe vezetett, 1953-ban. A szép életút alatt mintegy 5000 dallamot rögzített, ebből 4000-et le is jegyzett, egy részét ki is adta. Tizenegy könyve jelent meg, 190 előadást tartott.

Művészeti munkásságára jellemző, hogy templomi dalárdát is vezetett, népzenei témájú rádióműsorokat készített és színpadi produkciók zenéjét álmodta meg.

Almási István a Magyar Művészeti akadémia rendes tagja 2005 óta. 2004-ben a Romániai Magyar Dalosszövetség Jagamas János-díjjal is kitüntette. A laudációban László Ferenc zenetörténész ezt mondta a kitűnő kutatóról: „Tudományos habitusára jellemző, hogy egyetlen közölt mondatát sem kellett soha visszavonnia, vagy akár csak átmódolnia is. Mintha nem papíron rögzítené, hanem kőbe vésné írásait! Pályatársai örvendenek, hogy személyében van kire felnézniük.”

Ez a könyv, amely Almási Istvánnak az utóbbi időben megjelent vagy elmondott előadásait tartalmazza, szép és egységes képet rajzol arról a tudásról, amelynek alapja sok évtized figyelő és gondos elemző munkássága. 17 tanulmányt találunk itt, melyek között van szó Kodályról és Bartókról, de más nagy elődről ill. kutatótársról: Domokos Pál Péterről, Kallós Zoltánról, Domokos Máriáról és Seprődi Jánosról is. Elgondolkodtató írása Áprily Lajos népdalélményeiről további kutatásokra sarkall. A Népi táncdallamok az 1960-as évek útvesztőiben c. cikk komoly történelmi értékkel bír, kevesek által ismert adatokat mutat fel és helyretesz jónéhány félreértést is, megemlékezve saját, kevesekhez eljutott művére is. Így fejezi be ezt az írást: „A későbbiek során aztán Isten hozott víg esztendőt is.”

A Kölcsöndallamok erdélyi népballadákban c. tanulmány Vargyas Lajos gondolatmenetét viszi tovább. A sokak által pedzegetett gondolat: a széki népdalok egy része veretes költői szöveget tartalmaz – itt kap teljes magyarázatot. Számos példával mutatja meg ezek eredetét és helyét Szék népdalkultúrájában. Így szól az utolsó mondat: „Bényei Gábor, Czuczor Gergely, Nyizsnyay Gusztáv, Petőfi Sándor, Sebők László, Szakál Lajos, Szentiváni Mihály, Tompa Mihály és Tóth Kálmán, valamint ismeretlen szerzők verseinek elhangzása széki énekesek ajkán viszonylagosnak mutatja a helység sokszor hangsúlyozott elszigeteltségét, mindazonáltal nem teszi kérdésessé sem az archaikus vonások valódiságát, sem a hagyományőrzés erejét, sem azt a tényt, hogy Szék a mezőségi magyar népi műveltség legjelentékenyebb megtestesítője.”

Szót kell ejteni Almási István írói vénájáról, esszéinek stílusáról. Olyan tudományos fejtegetéseket olvashatunk tőle, amelyekben nyoma sincs a tudósi gőgnek: minden szava érthető. Alázattal szól olvasójához olyan nyelvezeten, amely irodalmi körökben is megállja helyét. Veretes, szép gondolatok vannak itt, erdélyi szavakkal.

A könyv szép karácsonyi ajándék volt nekünk, akik Erdélybe a tiltott időkben is jártunk és most is oda húz a szívünk. Olvassa el Almási István könyvét mindenki, aki szeretne tisztábban látni a népzenetudomány útvesztőiben, vagy csak egyszerűen izgalmas olvasmányra vágyik.

Várjuk a további köteteket, hisz a tudós fiókja tele van le nem jegyzett dalokkal, és valószínűleg további, számunkra fontos mondanivalója is van. E munkához további jó egészséget kívánok neki!

Fehér Anikó

VOX MIRABILIS – NEM CSAK KÓRUS

A Vox Mirabilis Kamarakórus a 2020-as évet egy szép „felütéssel" kezdte: Értékteremtő Közösségekért díjat kapott a Miniszterelnökségtől, amely az öröm mellett egyben arra is kötelezi az együttest, hogy különleges helyzetekben is megmutassa a közösség erejét.

A kórus a hangversenybérlete és a két saját fesztiválja mellett számos jótékonysági fellépést vállal, gyakran rendeznek ingyenes koncerteket is, hogy a rászorulók térítésmentesen élvezzék a zenei kultúrát.

Most, a karantén idején, ami már több, mint két hónapja tart, az együttes is kereste a lehetőséget, hogyan tud aktív részese lenni ennek az időszaknak. Többen jelentkeztek önkéntesnek, akik napi rendszerességgel segítenek az időseknek vagy a családoknak, bekapcsolódtak a Krisztus Király Karitászcsoport munkájába is, tartós élelmiszert vittek házhoz, amikor erre volt szükség.

A karantén időszak elején közel 500 háztartásba juttattak el borítékokba csomagolt maszkokat, melyet a város ajándékozott lakóinak. A kórustagok között vannak orvosok, akik megfeszített munkával dolgoznak, pedagógusok, akik nagy erőkkel oktatnak online, egyetemisták, akik online tanulnak, sőt, érettségiző is, aki sikeres vizsgát tett, a 2 nyugdíjas pedig szófogadóan otthon van. Mindenki teszi a dolgát.

Koronavírus ide vagy oda, a hagyományaink késztetnek, hogy szokásos húsvéti teendőinket elvégezzük, de eszünkbe jutnak azok, akik el vannak zárva attól, hogy megszokott módon éljék életüket, pl. szüleikkel együtt lehessenek. Így vannak a Frim Jakab képességfejlesztő szakosított otthonban gondozott gyerekek is. A kórusban éneklő hölgyek Deák Lajosné képviselőasszony kérésére húsvéti süteményeket sütöttek a bentlakóknak, egy kis hazai ízt csempészve körükbe, hogy szebb legyen az ünnep.

A kórustagok között intenzív levelezés folyik, és persze van otthoni gyakorlás, 1-1 új kórusmű önálló megtanulása is. Készült egy felvétel, amelyen összeéneklik a megtanult művet-már ez is örömet okozott, ha nem is tudnak egymással találkozni.

A Vox Mirabilis Kamarakórus kezdettől részvevője a Kórusok Éjszakájának, amelyen különdíjat is kapott egy ősbemutató alkalmával, így az idén sem hagyják ki ezt az eseményt, amelyet most online rendeznek meg. Egy most írt, új kórusművet tanultak meg otthon önállóan, és feltöltötték az online felületre, mely napokon belül megjelenik. Izgalmas, új lehetőség ez, amit a kórus kihasznál.

A karanténidőszak egyik legérdekesebb eseménysorozata, hogy a kórus partnereként május 17-én, vasárnap a Szent Efrém Férfikar Székesfehérvárra utazott három rövid szabadtéri koncert erejéig. 11 órától a székesfehérvári Krisztus Király Plébánia udvarán koncerteztek, ahol barátaikkal, a Vox Mirabilis Kamarakórussal közösen is énekeltek, majd még két helyszínen, a Civil Központnál, majd a Rác utcában folytatódott a program az ott lakók örömére, akik nagyon szívesen kapcsolódtak be a közös éneklésbe is. A Vox Mirabilis Kamarakórus és a Szent Efrém Férfikar már hosszú évek óta barátságot ápol egymással, évente több közös fellépésük is van, hamarosan hagyományos hangversenyen is énekelnek majd együtt.

Természetesen a kórustagok közül sokan varrtak maszkot is, erre az alkalomra különleges kottás arcvédők készültek, amelyből a vendégek is kaptak ajándékba.

Zemlényi Katica
– nem csak kórus – Közösség

ÉNEKLŐ ISKOLÁK – 1950, 2020

70 ÉVE INDULT EL HAZAI KÖZOKTATÁSUNKBAN AZ ELSŐ ÉNEK-ZENEI ÁLTALÁNOS ISKOLA

A 2020-as év jubileumi év. Éppen 70 évvel ezelőtt, 1950-ben alakult meg Kecskeméten az ország közoktatásában elsőként az olyan általános iskola, ahol mindennap énekeltek-zenéltek a tanulók, majd a későbbi években ezek az iskolák szereztek világhírnevet a magyar ének-zene oktatásnak. Eredményeiket igazolja, hogy az itt megvalósuló zenepedagógiai módszer, az ún. Kodály-módszer felkerült az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Jó Megőrzési Gyakorlatok jegyzékébe, 2016. december elsejei dátummal.

„ (…) az az iskola, amely mintaképe lehet minden általános iskolának, ha teljes embert akar nevelni. Szaporítása lassanként megoldana egy csomó másképp megoldhatatlan kérdést (…) ”

Kecskemét, 1960. november 2.
Kodály Zoltán

A nemzetközi elismerés és a jubileumi évforduló jó lehetőséget ad Egyesületünknek arra, hogy felhívjuk a figyelmet az ének-zenei általános iskolákban folyó hatékony és eredményes munkára, aminek során a szakszerűen és fokozatosan felépített tananyaggal, megfelelő gyakoriságú óraszám mellett, a megfelelő képzettséggel rendelkező énektanárok vezetésével az itt tanuló gyermekek életre szóló tudást és érzelmi nevelést kaptak és kapnak napjainkban is.

Egyesületünk, a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület tagjai a művészeti nevelés széles palettáját képviselik óvodától az egyetemig, és általában több diplomával rendelkeznek. Többségükben még ahhoz a nemzedékhez tartoznak, akiket bár gyermekként, de még személyes élmények fűznek a kodályi zenepedagógiához.

A Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület megalapításakor, közel két évtizeddel ezelőtt, működésének céljaként a következőket fogalmazta meg:

„Kodály zenepedagógiai hagyományának ápolása, a kor nevelési elvárásait figyelembe vevő pedagógiai kezdeményezések (…) publikálása és a közoktatásban való hasznosításának elősegítése. (…)”

Egyesületünk e célok megvalósítása érdekében folytatja tevékenységét a következő területeken: nevelés és oktatás, tudományos igényű ismeretterjesztés, kulturális tevékenység, és a kulturális örökség megóvása.

A 2010-ben első alkalommal akkreditált tanár-továbbképzési programunk bemutatása óta közvetlenül is tapasztaljuk, hogy a társadalom nagy része előtt, a magas iskolai végzettséggel rendelkezők, sőt még a zenei szakemberek előtt is, mára már egyre kevésbé ismert Kodály Zoltán holisztikus szemlélete a gyermekkori művészeti tevékenységek életre szóló pozitív hatásáról és a zenei nevelés életminőséget meghatározó szerepéről.

„Tehetséggondozás Kodály szellemében” címmel. kidolgozott 30 órás akkreditált tanár-továbbképzési programunkban éppen ezért különös gonddal vettük figyelembe korunk társadalom-, és természettudományi vizsgálati eredményeit, valamint a 21. század társadalmi és nevelési kihívásait is.

Képzési programunkkal, könyv kiadványainkkal, DVD filmjeinkkel és egyéb oktatási segédanyagainkkal Kodály Zoltán napjainkban is érvényes és hatékony zenei nevelési koncepciójára kívánjuk felhívni a figyelmet és gyakorlati foglalkozásokon be is mutatjuk azokat.

Tanár-továbbképzéseink során egyben biztosítjuk annak a lehetőségét is, hogy a gondosan és igényesen elkészített oktatási segédanyagaink, kiadványaink a résztvevőkön keresztül eljuthassanak saját iskolájukba is, nevelési értekezletekre, az iskolai könyvtárakba, szülői értekezletekre, hogy minél több ember megismerhesse a hagyományőrző és egyben korszerű művészetpedagógiai metódusokat.

Az interneten megjelenő, nagy olvasottságú www.parlando.hu zenepedagógiai folyóiratban megjelenő cikkeink bemutatják a kodályi zenepedagógia sokirányú hatását korunk új kihívásainak

tükrében is.

Ezt jelzik már címükkel is megjelent írásaink, például: „Az életminőség és a kodályi zenepedagógia" (www.parlando.hu, 2018/8. sz.), „A kodályi zenepedagógia szerepe a családalapításban és a gyermekvállalásban" (www.parlando.hu, 2019/2 sz.), valamint „Ének-zenei általános iskolák, mintaiskolák a közoktatásban és a tehetséggondozásban" címmel megjelent írás (www.parlando.hu, 2019/4. sz.).

A Psalmus Humanus Egyesület „Tehetséggondozás Kodály szellemében" címmel kidolgozott 30 órás akkreditált, integrált tanár-továbbképzési programja differenciáltan kínál lehetőséget a tanárok érdeklődésének, a növendékek adottságainak, valamint az intézményük hagyományainak leginkább megfelelő művészetpedagógiai módszerek kiválasztásához a napi iskolai munkában.

A különféle művészeti metódusok segítséget adnak

– a kiemelkedő képességű tanulók tehetséggondozásához,
– az átlagos képességűek kibontakoztatásához,
– a hátrányos helyzetűek felzárkóztatásához és
– a fogyatékossággal élők társadalmi beilleszkedéséhez, amennyiben biztosítják számukra az eredményes ének-zene tanításhoz szükséges feltételeket a hazai közoktatásban.

A 2020-as jubileumi év alkalmából Egyesületünk megkereste, majd nagy örömünkre teljes mértékű támogatást kapott a Kecskeméti Neumann János Egyetem Pedagógusképző Kar Vezetőségétől, hogy a régebben Kecskeméti Református Tanítóképző Intézetnek elnevezett intézmény gyakorlóiskolai tanárának, Nemesszeghyné Szentkirályi Mártának, a Kecskeméti Ének-Zenei Általános Iskola alapító igazgatónőjének tiszteletére (aki itt kezdte el pedagógusi pályafutását), az ősz folyamán az intézet épületének egyik és már pontosan megnevezett szobájában állandó kiállítást rendezzünk be, emlékére a szobát is átnevezve róla. Valamint lehetőséget kapunk arra is, hogy a kiállítás megnyitását emlékünnepség megrendezésével kapcsoljuk össze.

Az emlékünnepség alkalmával a Nemesszeghy Márta egykori lakóházának falán lévő emléktáblát is meg kívánjuk koszorúzni, ahogyan ezt tettük 2003. október 11-én is az Iskola alapító igazgatónőjének, Nemesszeghyné Szentkirályi Márta halálának 30., és születésének 80. évfordulója tiszteletére Kecskeméten, a Budai utca 14. szám alatti ház falánál.

Visszatérve napjaink eseményeihez, legutóbbi alkalommal a 70. jubileumi évforduló évében, 2020. március 6-8-ig ismét alkalmunk volt tanár-továbbképzést tartani HANGRÓL HANGRA… AZ IFJÚSÁGI KÓRUSÉNEKLÉSÉRT címmel a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA és a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület közös szervezésében. Az ország különböző részeiből érkező tanítók, ének-zene tanárok adaptációs terveikben számoltak be a képzésen szerzett tapasztalataikról, amelyek közül többük dolgozata a www.parlando.hu 2020/3. számában TEHETSÉGGONDOZÁS KODÁLY SZELLEMÉBEN címszó alatt elolvasható.

Budapest, 2020. május 19.

K. Udvari Katalin

gordonka- és szolfézstanár, a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület alapító elnöke (2002), a Kecskeméti Ének-Zenei Általános Iskola legelső osztályának egykori tanulója (1950–1958)

~ FELHÍVÁS ~

Tisztelettel kérjük Barátainkat és Pártolóinkat, hogy támogassák a KÓTA kulturális munkáját személyi jövedelemadójuk 1%-ával! Köszönjük!

Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége - KÓTA Adószám: 19660372-1-41